

Rejništvo

Kaj je rejništvo? Rejništvo je oskrba otroka v družini, ki ni otrokova rodna družina. Rejništvo je prav gotovo najboljša oblika varstva otroka, kadar iz različnih razlogov ne morejo živeti pri lastnih starših.

Rejništvo ima v Sloveniji že dolgoletno tradicijo. Prvi začetki segajo v čas pred drugo svetovno vojno. Prvo skupino otrok so sprejele družine v okolici Lukovice 10. junija 1926. V oskrbo rejniških družin so odajali otroke rojene izven zakona, popolne sirote, v nekaj primerih pa tudi otroke, katerih razvoj je bil v lastni družini ogrožen.

Kriteriji za izbor rejniških družin so bili zelo strogi. Važno je bila moralna neoporečnost rejniške družine in zdravstveno stanje. Rejnica ni smela biti zaposlena izven doma. Zdravniške preglede so zahtevali vsako leto. Rejnica ni smela biti mlajša od 25 let in ne starejša od 60 let. Če je imela rejniška družina izpolnjene vse te pogoje, je šele lahko dobila rejnika otroka v rejniško oskrbo. Rejnica je odgovarjala za otrokov pravilni duševni in telesni razvoj. Če rejniška družina ni izpolnjevala vseh pogojev, so premestili otroka drugam.

Rejnice so usposabljali na 14-dnevnih seminarjih, ki so jih vodile zaščitne sestre. Višino rejnine je krila uprava Dečjega doma. Sredstva za kritje rejnin so se formirala iz alimentov nezakonskih očetov, prispevkov občin in banske uprave.

Med drugo svetovno vojno pa je bilo potrebno zaščititi otroke aktivnih udeležencev NOB pred okupatorjevim nasiljem. Skrb nad malimi ilegalčki je požrtvovalno vodila Ana Zihler. Tudi to je bila posebna oblika rejništva.

Po koncu druge svetovne vojne so se ustanovljali razni otroški in mladinski domovi, kamor so nameščali otroke, ki niso imeli staršev, ali ti zanje niso mogli skrbeti. Rejništvo je skoraj zamrlo.

Organizirano so se začeli nameščati otroci v oskrbo rejniških družin šele deset let po drugi svetovni vojni. Prva leta po vojni je bila praksa taka,

da so otroke nameščali v oskrbo rejniških družin do tretjega leta starosti. Po dopolnjenem tretjem letu starosti so otroke premeščali v zavode zaprtega tipa. Premestitve otrok iz rejniške družine v zavod so puščale na otrocih težke posledice, ki so pogosto spremljale takega otroka vse življenje. Obojestranska čustvena navezanost rejnikov in rejencev je bila nasilno prekinjena. Toplo družinsko vzdušje je zamenjal tog domski režim. Odraščajoči otroci pa so svojo čustveno nezadovoljenost odražali v vedenju, prestopkih, nemalokrat pa popolnoma iztirili. Da se je stanje izboljšalo, so pripomogli rezultati psiholoških analiz na tem področju. Te ugotovitve so pokazale, da je za otrokov pravičen razvoj potrebno odraščanje v toplem družinskem okolju.

Rejniška družina nudi otroku drugi dom. Rejnice in rejniki pa v celoti prevzemajo dolžnosti roditeljev. Vzgojajo in oskrbujejo otroke po svojih najboljših močeh. Prav tu pa jim dostikrat zmanjka znanja in sposobnosti. Tako se dogaja tudi rodni staršem. Ker pa je položaj rejnika še bolj izjemen, kot otroka v lastni družini, smo dolžni poskrbeti, da bo vsaka rejniška družina res sposobna pravilne vzgoje in nege otroka. Takšno znanje pa rejnice lahko pridobijo le na dobro organiziranih strokovnih seminarjih. Vzgojiti otroka vsestransko pripraviti za samostojno življenje je čez vse pomembna naloga rejnic in rejnikov.

Kot socialna delavka delam pri Centru za socialno delo 11 let. Poleg problematike varstva družine krajevne skupnosti Gradišče, vodim evidenco rejencev in rejniških družin. Ob prevzemu rejniške službe od skrbstvenega organa občine leta 1962, je bilo v rejniški oskrbi 70 otrok. Število je iz leta v leto naraščalo, tako, da je bilo leta 1967 v oskrbi rejniških družin 151 otrok. Po letu 1967 je to število rahlo upadalo. Zadnje leto opažamo, da se število otrok v rejniških družinah spet veča, saj imamo trenutno v oskrbi rejniških družin 145

otrok. Vzroki oddaje v rejniške družine so različni, še vedno pa je na prvem mestu nerešeno stanovanjsko vprašanje mater samohranilk. Pri reševanju tega problema imamo še vedno zelo skromne možnosti.

Ob namestitvi otroka v oskrbo rejniške družine moramo težiti za tem, da bi bila ločitev otroka od staršev čim krajša. Staršem moramo pomagati pri odstranitvi težav zaradi katerih so morali otroci v rejniške družine. Pogosti vzroki, da morajo otroci v oskrbo rejniških družin je skrajno osebna neurejenost staršev. Vsa naša prizadevanja so v takih primerih velikokrat neuspešna. V enajstih letih mojega dela pri Centru za socialno delo se je poklicno usposobilo 30 takih otrok. To so bili otroci kroničnih alkoholikov, prostitutk in delomrznežev. V rejniških družinah so se nahajali pet, deset, petnajst in v dveh primerih celo 18 let.

V zadnjih letih nameščamo v oskrbo rejniških družin vzgojno problematične otroke. Poiskali smo rejnice sposobne vzgajati starejše otroke. Ze lepo število teh mladoletnikov se je dobro vključilo v življenje. Uspešno so zaključili osemletko in nadaljujejo šolanje. Če je le mogoče, ostanejo tudi v času poklicnega usposabljanja v rejniški družini. Tako si pridobijo občutek varnosti, pripadnosti in se tudi kasneje radi vračajo nazaj. Pogosto že s svojimi družinami.

V rejniške družine nameščamo tudi matere po porodu, skupaj z otrokom. Imamo nekaj rejniških družin, ki so pripravljene sprejeti mater z otrokom v času, ko ima porodniški dopust. To je preivsem za tiste mlade matere, ki se z otrokom ne morejo vrniti v samski dom ali v stanovanje, kjer je stanovala pred porodom. V rejniški družini otroka sama neguje in se tako čustveno navezuje nanj. Po končanem porodnem dopustu se mati vrne domov, otroka pa premestimo v rejniško družino. S tako zaščito otroka in matere prihranimo tudi velika družbena sredstva, ker je namestitev v rejniško družino veliko cenejša kot oskrba v Mestni otroški bolnišnici (bivši Dečji dom).

PEPCA LEBAR,
socialna delavka
Centra za socialno delo
občine Ljubljana Center

Razmišljamo o klubu zdravljenih na Starem Vodmatu

Alkoholizem je bolezen. Alkoholizem je nezaveden, počasen samomor. Alkoholizem je socialna bolezen, ker človeka moralno deformira, ga pokvari, ga posurovi.

Alkoholizem je največji povzročitelj invalidnosti. Na tisoče je prizadetih iz prometnih nesreč, ki jih je povzročila pijaka, tisoče je delovnih invalidov zaradi nesreč pri delu, ker so bili sami opiti, ali pa je to povzročil alkoholik. Toda le majhen odstotek teh nesreč se tako tudi registrira, kajti delovne organizacije lažno prijavljajo, ker nočejo odgovornosti (in tudi kazni), zato, ker so pijanega človeka pustili na delo. Na tisoče je invalidov, ki so upokojeni zaradi želodca, jeter, srca, možganov itd. — bolni pa so postali zgolj zaradi alkohola. Zdravniki prepogosto jemljejo le posledice za merilo upokojitve. Saj ima vsak alkoholik razkrojeno telo in zato ni težko najti nekaj hudih obolenj, ki zadostujejo za invalidsko upokojeitev, čeprav bi moralo biti zapisano za vzrok edino in samo ALKOHOLIZEM. Grozljivo je, da zdaj ti zaradi alkohola upokojeni tavajo brezdelno od gostilne do gostilne in uničujejo sebe in svoje najbližje, čeprav ne bi bilo treba, da so breme družbi. Še več, vsi ti bi bili zdravi, veseli, delovni, zadovoljni za SEBE in za tiste, ki jih imajo radi.

In prav tu je Center v Škofljici opravil pionirsko delo. Mnogo je prišlo tja invalidsko upokojenih alkoholikov, ki so se zdravili, odpovedali so se pokonini in postali spet polnovredni delovni člani družbe in svoje družine.

Doslej so se alkoholiki upokojili deset let prej kot zdravi. Teh upokojitev ni bilo malo. Človek, ki prekomerno pije, živi povprečno le 52 let. Vsako leto je — spet v povprečju — dva meseca bolan prav zato, ker ga »zmozga« alkohol. V celotni delovni dobi moškega je to šest let. Po statističnih (previdnih) izračunih imamo zdaj v Sloveniji kar 80.000 alkoholikov, kar pomeni, da nam ti s svojimi »boleznimi« ali »plavimi« pogoltnejo v svojem življenju 480.000 let. Kako ogromna družbena sredstva požira to zlo, si je kar težko predstaviti.

Morda bo kdo, ki sam ni dovolj seznanjen s tem problemom, dvomeče zmalj z glavo. Toda dejstvo je, da v Sloveniji — računajoč samo bližnje sorce — trpi najmanj 300.000 ljudi; sem pa moramo prišteti še prijatelje in sodelavce, ki so moteni zaradi alkoholikov. Da smo Slovenci res tragično zasvojeni, pove spet statistika. V Evropi samo Francozi popijejo več alkohola — in sicer 19 litrov letno na osebo. Toda od tega je le 2,5 litra žganih pijač. Slovenci pa popijemo 15 litrov alkohola — toda od tega kar 21 litrov (žganega) čistega alkohola — največ v Evropi.

ALKOHOLIK JE OSTAL
PA SO BILI KAZNOVANI
Z ZAVODOM

Reševanje alkoholizma je bilo vsa leta mojega službovanja na Centru za socialno delo težka, skoraj najtežja naloga. Naj-

težja, ker smo socialni delavci stali nemočni pred grozljivimi usodami alkoholikov, njihovih družin, predvsem pa njihovih otrok, dolgotrajno in nenehno prigovarjanje posameznim alkoholikom je ostalo brezplodno, nično. Alkoholik se svoje bolezni ni zavedal, jo skrival, se lagal, pretvarjal, iskal tisoč opravičil, vzrokov, prevar.

Nehote smo se vključili med tiste, ki so sodili, da se alkoholika ne da zdraviti učinkovito. Do alkoholikov smo čutili prikrit odpor. Kako ne bi, saj smo ob zavesti, da bi morali zdraviti alkoholika — očeta — zaradi brezizhodnosti, morali vzeti otroke iz družine in jih dati v rejniške družine, hujše primere pa v zavode za vedenjsko moteno mladino. Težko pretehtamo velikansko moralno pa tudi materialno škodo, ki je nastala na mladih ljudeh, posledice pa bodo občutne še za nami. Naj povem iz lastne izkušnje:

Zakonca sta imela pet otrok. Oče je bil kroničen alkoholik, kronično nezaposlen, kvalificiran delavec in telesno zdrav; mati snažilka, delovna, relativno urejena. Menila je, da je njena največja dolžnost otroke primerno nahraniti. Štirje otroci so bili čustveno prizadeti in vzgojno zanemarjeni ter bili že v nižjih razredih osnovne šole oddani v vzgojne domove. Takrat je namreč naša rejniška služba nameščala v družine le majhne otroke. Čustveno prikrajsani so preživeli ti otroci — posredne žrtve alkohola — po 10 let v vzgojnih, kasneje pa poboljševalnih zavodih. Rešili smo le najmlajšega otroka, katerega smo pet let starega dali v rejo.

Zaradi zanemarjanja roditeljskih dolžnostih smo predlagali očeta za kaznovanje. Bil je v zaporu. Po odpustu je začel ponovno popivati. Mati se je razvezala.

Bilanca je pretresljiva! Družina razbita, štirje sinovi osebno neurejeni, dva od njih s hudimi znaki kriminogene bsebnosti. Težki milijoni, vloženi za vzgojo in boljše življenje otrok se niso obrestovali.

Mogla bi naštevati še in še bolj ali manj hude probleme, ki jih je povzročil alkoholizem.

ŠKOFIJSKA ZDRAVI
S PREVZGOJO

Prav zaradi slabih izkušenj smo z določenim dvomom, preudarjanjem začeli opazovati, obiskovati, sodelovati in pritrjevati sedanjemu načinu zdravljenja v Škofljici. V čem je bistvo zdravljenja?

Alkoholik se šele na zdravljenju osvesti strahotnih posledic, ki jih je zaradi alkohola povzročil in utrpel. Prvič po alkoholnem obdobju zmore govoriti o pijančevanju, zmore se osvoboditi problema, ko lahko odkrito govori, sproščeno in z vso odgovornostjo.

Zdravljenje na Škofljici posega aktivno v družino, svoji morajo sodelovati. Pri zdravljenju gre za celovito osebnost, zdravstveno, socialno in profesionalno rehabilitacijo. K sodelovanju pritegnejo delovno or-

Nadaljevanje na 10. strani

